

PS-KNPS.431.2.10.2015.EK

Pani
Alicja Szulska
Dyrektor
Zespołu Koedukacyjnych
Placówek Opiekuńczo-
Wychowawczych
typu socjalizacyjnego
„Wspólnota Dziecięca
Gromadka”

SPRAWOZDANIE Z KONTROLI

W dniu 23 marca 2015 roku do Wojewody Dolnośląskiego wpłynęło pismo od Rzecznika Praw Dziecka w sprawie zgłoszonych przez anonimowego nadawcę nieprawidłowości w funkcjonowaniu Zespołu Koedukacyjnych Placówek Opiekuńczo-Wychowawczych typu socjalizacyjnego „Wspólnota Dziecięca Gromadka” (zwanym dalej Zespołem), przy ul. A. Fredry 47 w Nowej Rudzie.

Analiza treści pisma pozwoliła wyodrębnić zagadnienia wskazujące w opinii autora, na nieprawidłowości w działaniach Dyrektora Zespołu, dotyczące:

- Braku dostępu do pomocy specjalistycznej dla wychowanków.
- Braku zatrudnienia specjalistów w Zespole.
- niesprawiedliwego rozdziału dyżurów nocnych.

Pozostałe zarzuty opisane w piśmie zostały przekazane do rozpatrzenia Staroście Kłodzkiemu.

W związku z powyższym, w dniach 10 i 20 kwietnia 2015 roku została przeprowadzona kontrola w trybie uproszczonym w jednej z placówek Zespołu, w Placówce Opiekuńczo-Wychowawczej „ALFA”, na podstawie Zarządzenia Wojewody Dolnośląskiego Nr 125 z dnia 1.04.2015 r. oraz upoważnienia Nr PS-KNPS.0030-104/15 wydanego przez Dyrektora Wydziału Polityki Społecznej Dolnośląskiego Urzędu Wojewódzkiego we

Wrocławiu z dnia 8 kwietnia 2015 r. W Zespole Placówek, oprócz ALFY, funkcjonują jeszcze dwie inne: OMEGA i SIGMA. Wszystkie trzy działają na podobnych zasadach.

Kontrolę przeprowadził zespół inspektorów w składzie: Edyta Kubicka – starszy inspektor wojewódzki – przewodnicząca zespołu i Honorata Borowiec – starszy inspektor wojewódzki - kontroler. Kontrolę wpisano do Książki Kontroli. W celu zgromadzenia informacji dających obraz funkcjonowania jednostki, przeprowadzono rozmowy z wszystkimi pracownikami (dyrektor, pedagog, wychowawcy) i z wychowankami Placówki Alfa, obecnymi w dniach kontroli.

Celem przeprowadzonego postępowania kontrolnego była ocena funkcjonowania Placówki w zakresie wniesionych zastrzeżeń, przestrzegania praw dziecka, wypełniania standardów opiekuńczo-wychowawczych, organizacji pracy placówki.

Podjęte czynności kontrolne polegały m.in. na sporządzeniu protokołów ustnych oświadczeń złożonych kontrolującym przez Dyrektora Placówki, oraz notatek z rozmów z pracownikami i z dziećmi. Dodatkowo, odebrano za potwierdzeniem kserokopie dokumentacji dotyczącej ucieczek wychowanków, udziału w zajęciach specjalistycznych, grafików dyżurów pracowniczych, przykładowej dokumentacji wybranych wychowanków.

Przeprowadzone działania kontrolne oraz zgromadzona dokumentacja pozwoliły na stwierdzenie następującego stanu faktycznego:

1. Na dzień kontroli w Placówce ALFA w ewidencji wpisanych było 15 wychowanków, z czego dwoje przebywa w MOS, jeden w MOW, w związku z tym mieszkają oni w internatach.
2. Dwanaścioro podopiecznych Placówki ALFA wymaga pomocy specjalistycznej, niektórzy uczestniczą w więcej niż jednej formie zajęć:
  - w psychoterapii (8 osób) – z tego 3 osoby mają podawane specjalistyczne leki,
  - w konsultacjach psychologicznych (4 osoby),
  - w socjoterapii (5 osób),
  - w logoterapii (1 osoba).

Psychoterapia zabezpieczana jest przez Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej – Poradnię Psychiatryczno-Psychologiczną COGITO w Wałbrzychu, konsultacje psychologiczne i socjoterapia odbywają się na terenie szkół do których uczęszczają dzieci, socjoterapia odbywa się także na terenie Placówki. Ponadto większość wychowanków (poza 2-3 z każdej Placówki), regularnie uczęszcza na zajęcia korekcyjno-kompensacyjne lub wyrównawcze w szkołach. W roku szkolnym 2013/14 z Placówki ALFA nie zdały do następnych klas dwie osoby, a ze wszystkich Placówek łącznie takich osób było pięć. Podopieczni w ramach

udzielanej im pomocy specjalistycznej mają możliwość uczestniczenia też w innych zajęciach rozwijających ich zdolności lub umiejętności społeczne. Wymienić należy tu zajęcia w klubie sportowym z piłki nożnej, koło szachowe, naukę śpiewu, naukę jazdy konnej, klub taneczny, koła przedmiotowe (matematyczne, polonistyczne). Również podjęta jest współpraca z lokalną Poradnią Psychologiczno-Pedagogiczną w Nowej Rudzie, gdzie wychowankowie są badani, wydawane są im stosowne orzeczenia i przeprowadzane są konsultacje. Niektórym podopiecznym zapewniono także dostęp do konsultacji psychiatrycznych we Wrocławiu w Poradni Zdrowia Psychicznego. W okresie od stycznia 2013 r. do dnia kontroli czworo wychowanków Zespołu było hospitalizowanych w szpitalach psychiatrycznych, w Zaborze lub w Pieszycach.

Dowód: akta kontroli str. 16-19

3. W Zespole Koedukacyjnych Placówek Opiekuńczo-Wychowawczych typu socjalizacyjnego „Wspólnota Dziecięca Gromadka” zatrudniony jest w wymiarze 20 godz./tyg. pedagog, (od poniedziałku do czwartku w godzinach 12.00-17.00), w tym czasie udziela wsparcia wszystkim potrzebującym z trzech Placówek (w OMEDZE i SIGMIE również), w grafiku pracy nie ma wyodrębnionego czasu pracy z przeznaczeniem na konkretną Placówkę. Zgodnie z oświadczeniem, pedagog jest praktycznie codziennie w każdej z nich, uczestnicząc w zajęciach, pomagając w odrabianiu lekcji, przeprowadzając rozmowy indywidualne z wychowankami, organizując zajęcia socjoterapeutyczne wspólnie z wychowawcami, doradzając w doborze metod nauczania. Nie prowadzi natomiast w stosunku do żadnego dziecka cyklicznych, zaplanowanych i odbywających się według grafika zajęć ani nie opracowuje programów korekcyjnych. Dzieci i wychowawcy potwierdzili stosowane praktyki w tym obszarze i jednocześnie wszyscy zwrócili uwagę, że zawsze można liczyć na pomoc pedagoga. Natomiast wymagana przepisami (§ 17 rozporządzenia MPIPS w sprawie pieczy instytucjonalnej) dokumentacja pedagoga - arkusze badań i obserwacji pedagogicznych oraz karty udziału w zajęciach specjalistycznych (dla wybranych) nie odzwierciedlają jego pracy. Dokumentacja ta jest lub jej nie ma, wpisy są sporadyczne albo ich brak. Zajęcia specjalistyczne w których uczestniczą dzieci są odnotowywane przez wychowawców w ich dokumentacji.

Dowód: akta kontroli str. 46-49

W przypadku podopiecznej M.K wymagającej szczególnej opieki specjalistów, w arkuszach badań i obserwacji pedagogicznych jest wpis datowany na 2010 rok dotyczący korzystania przez nią z pomocy lekarza psychiatry, kolejne wpisy dotyczą spostrzeżeń i obserwacji pedagoga poczynionych w kolejnych latach. Nie doszukano się w dokumentacji

pedagoga informacji, czy na terenie Placówki była ona objęta wsparciem – z czyjej strony, w jakiej formie. Przedstawiono natomiast „kartę udziału w zajęciach prowadzonych przez psychologa, pedagoga lub osobę prowadzącą terapię” w dokumentach wychowanki, w której wychowawca odnotował jej wizyty w COGITO, w okresie od marca do czerwca 2014 r. W sytuacji problemów jakie stwarzała podopieczna wydaje się nieodzowne zapewnienie jej również pomocy specjalistycznej na terenie Placówki. Obecnie przebywa ona w MOS, a oczekuje już na umieszczenie w MOW. Stwierdzono, że wszystkie notatki odnośnie podjętych działań specjalistycznych w stosunku do wychowanków oraz dokumentacja np. z przebytych badań psychologicznych, pedagogicznych, itp. znajdują się w teczkach osobowych dziecka lub w dokumentacji prowadzonej przez wychowawcę, ewentualnie w dziennikach prowadzonych przez pedagoga.

Dowód: akta kontroli str. 47

Analiza dokumentacji innej wychowanki wskazuje, że w jej przypadku nie odnotowywano jakie podejmowano działania wspierające ją w bardzo trudnej sytuacji, w jakiej się znalazła, 12 grudnia 2014 r. zmarła jej mama. Cała dokumentacja dotycząca podopiecznej obarczona jest również licznymi błędami i niespójnymi zapisami. W karcie pobytu, w obszarze „opis rozwoju dziecka ze szczególnym uwzględnieniem stanu emocjonalnego i samodzielności dziecka” przy dacie z czerwca 2014 r. jest mowa o śmierci matki i bardzo złym nastroju dziecka: „... *przeżyła bardzo śmierć matki . Często płacze nie potrafi poradzić sobie z emocjami. Potrzebuje ciepła i miłości.*” Kolejny wpis datowany jest na styczeń 2015 r., w którym wskazano, że dziecko coraz lepiej funkcjonuje. Podobny błąd występuje w protokole z posiedzenia Zespołu ds. „okresowej oceny sytuacji dziecka” z dnia 15.12.2014 r., w którym nadal powtarza się nieprawdziwa data śmierci matki (z czerwca), natomiast w obszarze pracy z rodziną w tym samym dokumencie wskazuje się na „*utrzymanie stałego kontaktu z matką i nakłonienie jej do podjęcia leczenia*”, przy zasadności dalszego pobytu dziecka w placówce jest wpis: „*matka jest chora – alkoholizm. W mieszkaniu gdzie przebywa nie ma prądu, warunki są nieodpowiednie dla dziecka*”. W żadnych dokumentach, a szczególnie w tych, które opracowano już po śmierci matki, np. planie pomocy dziecku na 2015 r., nie ma najmniejszej wzmianki o jej nowej, trudnej sytuacji i konieczności wsparcia dziecka. Odnotowana jest natomiast wizyta kontrolna w Cogito z dnia 20.02.2015 r., efektem której jest zalecenie o dalszym przyjmowaniu leków.

Diagnoza psychofizyczna ww. dziewczynki została uaktualniona 10 lipca 2014 r. Wskazano w niej m.in. „*na konieczność przeprowadzenia badań kontrolnych u okulisty, dentysty, a ze*

względu na skrzyżowaną formę lateralizacji, wskazano że może mieć problemy z pismem, w związku z czym należy utrwalać z nią znaki graficzne". Pomimo tych zaleceń i wskazań, w żadnym dokumencie dotyczącym dziecka przedstawionym podczas kontroli, nie ma wzmianki odnośnie ich realizacji, czy planowanych czynnościach. W dokumentacji pedagoga – w arkuszu badań i obserwacji brak aktualnych wpisów odnośnie podejmowanych wobec dziecka działań, brak również aktualnych zapisów w karcie udziału w zajęciach prowadzonych przez tego specjalistę (ostatnie pochodzą z 8.10.2013 r., 4.12.2013 r., 8.01.2014 r.). Pedagog przedłożyła jedynie wykaz zajęć na które uczęszcza wychowanka poza Placówką: w szkole – j. angielski, koło szachowe, koło artystyczne, zajęcia z psychologiem.

Analiza pozostałej i wymaganej przepisami dokumentacji prowadzonej przez pedagoga wskazuje, że w przypadku wychowanków: P.W, J.T., M.Cz., K.U., A.Cz., B.U., w arkuszach badań i obserwacji pedagogicznych wpisy są bardzo skromne, a ostatnie datowane są na kwiecień 2014 r., natomiast brak jest kart lub wpisów w kartach udziału w zajęciach prowadzonych przez pedagoga, pomimo wyraźnych problemów w przypadkach niektórych podopiecznych.

Wychowawcy uzupełniają w swoich dokumentach tzw. „karty udziału w zajęciach prowadzonych przez pedagoga, psychologa lub osoby prowadzącej terapię”, odnotowując w nich udział wychowanka w zajęciach prowadzonych przez specjalistów poza Placówką, a czasem także w Placówce. Natomiast pedagog zapisuje podejmowane w stosunku do dzieci działania w swoim notatniku lub dzienniku zajęć, co nie znajduje swojego uzasadnienia.

Dowód: akta kontroli str. 32-40, 46-48

W skali całego Zespołu Placówek jest przynajmniej 30 osób (na 46 wszystkich) wymagających stałego wsparcia ze strony specjalistów. Podczas kontroli stwierdzono, że przy wielu problemach wychowawczych, pomoc oferowana przez pedagoga w Zespole Placówek jest na niewystarczającym poziomie. Dyrektor Zespołu dokłada starań, by każdy wychowanek u którego pojawiają się zachowania dysfunkcyjne, problemy z wypełnianiem i przestrzeganiem podstawowych funkcji i norm społecznych, miał zapewnioną pomoc i dostęp do różnych specjalistów. Natomiast przy tak dużym nasileniu problemów wychowawczych i nieakceptowanych zachowań pojawiających się wśród młodzieży, niezbędne i konieczne jest podejmowanie wielopłaszczyznowych działań specjalistycznych, w tym również na terenie Placówek, przez wykwalifikowaną kadrę specjalistów. Z rozmów z pracownikami wynika, że zatrudnienie psychologa, terapeuty lub pedagoga w większym wymiarze etatu byłoby ułatwieniem w pracy. W rozmowach wskazywali oni również, że

największe problemy z jakimi aktualnie boryka się Zespół to: kradzieże, wulgaryzmy, ucieczki, palenie papierosów, obecnie również istnieje podejrzenie w kierunku zażywania „dopalaczy” przez niektórych wychowanków. Ewidencja ucieczek wskazuje, że długotrwałe (kilkutygodniowe lub kilkumiesięczne) pobyty poza Placówkami dotyczą niewielu wychowanków, większość ucieczek to parogodzinne nieobecności, rzadziej trwające od paru do kilkunastu dni. Są one najczęściej związane z niechęcią wychowanków do podporządkowania się wymaganiom określonym przez wychowawców oraz z zakazem wyjść poza teren Placówek (np. w związku z koniecznością np. odrabiania lekcji czy wykonaniem określonych zadań). Pracownicy i dyrektor zwrócili również uwagę, na coraz wyraźniej obecny problem z „dopalaczami” i dużą trudnością w skutecznym diagnozowaniu problemu uzależnień i przeciwdziałaniu mu. Różne służby współpracujące z Zespołem, np. szpitale, policja są bezradne w obliczu zgłaszanych przez Dyrektora czy pracowników podejrzeń odnośnie zażywania substancji przez wychowanków, co wiąże się z tym, że nierzadko nie można przeprowadzić badań w kierunku stwierdzenia obecności tych substancji we krwi podopiecznych.

Dowód: akta kontroli str. 42-45, 50-56

Zgodnie z oświadczeniem Dyrektora, od kilku lat czynione są starania w kierunku pozyskania psychologa w Zespole Placówek. Trzykrotnie specjalista taki był zatrudniany, jednakże z różnych względów osoby te rezygnowały z pracy (przechodziły do prywatnych gabinetów lub np. do służb wojskowych). Aktualnie na stronach PUP w Nowej Rudzie znajduje się ogłoszenie o naborze.

Dowód: akta kontroli str. 20

4. W celu przeciwdziałania patologiom i innym niepokojącym zachowaniom wśród młodzieży, w Zespole podejmuje się działania profilaktyczne. Wśród nich są m.in.:

- Spotkania uświadamiające z personelem medycznym, dotyczące szkodliwości alkoholu, środków uzależniających, higieny osobistej, intymnej;
- Spotkania wychowanków z inspektorem ds. nieletnich odnośnie konsekwencji zachowań niezgodnych z prawem;
- Spotkania z pedagogiem, Dyrektorem Zespołu odnośnie różnych zagrożeń związanych z zażywaniem środków uzależniających;
- Rozmowy dyscyplinujące kuratorów sądowych z wychowankami, występowanie z wnioskami o nadzór kuratorski w przypadku niektórych podopiecznych;

- Przeprowadzanie różnych badań i ankiet na terenie Placówek w celu diagnozy sytuacji dzieci i problemów z którymi się borykają;
- Oglądanie filmów dydaktycznych, czytanie książek i publikacji tematycznych.

Dowód: akta kontroli str. 21

5. Analiza grafików nocnych i dziennych oraz rozmowy ze wszystkimi pracownikami Zespołu Placówek, w tym również Placówki „Alfa”, nie potwierdziły zarzutu jakoby dyżury nocne były rozdzielane przez Dyrektora w sposób stroniczy. Pracownicy wypowiadali się, że ich prośby odnośnie czasu pracy zwykle są uwzględniane przy ustalaniu dyżurów, a nowe grafiki są przekazane również do zapoznania się zwykle dwa tygodnie przed ich realizacją. Dyrektor Placówki również przedstawiła stosowną dokumentacją w tym zakresie, w której zwraca się do pracowników o ustosunkowanie się do propozycji dyżurów. Większe trudności w tym obszarze pojawiają się w okresach świątecznych. Stwierdzono natomiast, że niektórzy wychowawcy od dłuższego czasu pracują tylko na dyżurach przedpołudniowych lub popołudniowych. Z wyjaśnień uzyskanych od Dyrektora i pracowników wynika, że pełnienie dyżurów przedpołudniowych spowodowane jest np. krótkim stażem i małym jeszcze doświadczeniem w pracy z dziećmi, pracowników którzy je pełnią. Osoby nowozatrudnione w pierwszych tygodniach pracy wypełniają dyżury w obecności innych, bardziej doświadczonych osób. Zgłaszano, że wcześniej, częściej zdarzały się sytuacje problematyczne z rozdziałem dyżurów.

Dowód: akta kontroli str. 42-45, 50-56,60-61

6. Rozmowy z wychowankami, odnośnie ich pobytu w Placówce dotyczyły zaopatrzenia w odzież i produkty żywnościowe (również dostępu do nich), sposobu traktowania przez osoby dorosłe, stosowanych kar i nagród, dostępu do informacji, udzielanej pomocy specjalistycznej, kontaktów z rodziną oraz ogólnych spostrzeżeń poczynionych w trakcie codziennego życia. Poza pewnymi sympatiami lub ich brakiem w stosunku do niektórych wychowawców (szczególnie tych bardziej rygorystycznych i konsekwentnych), podopieczni nie skarżyli się na zwyczaje panujące w Placówce. Podkreślali, że bardzo smakuje im jedzenie przygotowywane w kuchni. Jeden z podopiecznych natomiast zwrócił uwagę, że powracając z przepustki do Placówki, nie ma jednego stałego miejsca, lecz jest „przerzucany” do różnych pokoi (w ramach swojej Placówki), w związku z tym zawsze coś mu ginie. Dyrektor i wychowawczynie tej Placówki oświadczyły natomiast, że podopieczni śpią w swoich pokojach.

Dowód: akta kontroli str. 57

7. Placówka ALFA znajduje się na trzecim piętrze budynku i stanowi wyodrębnione, samodzielne mieszkanie. Podobnie, jak w przypadku pozostałych Placówek (SIGMA, OMEGA) stworzone w niej warunki bytowe są bardzo dobre. W jednym, dużym pomieszczeniu wspólnym, wydzielono dwie części rozdzielone ścianką działową: część kuchenną z aneksem jadalnym oraz świetlicę rekreacyjną. Miejsca te wyposażone są we wszystkie potrzebne sprzęty i meble, utrzymane są w wesołej kolorystyce, stwarzają atmosferę domową. Dzieci zajmują pięć pokoi jednoosobowych, trzy pokoje dwuosobowe i jeden pokój trzyosobowy. Pokoiki są małe, przytulne, meble dostosowane są do wieku osób je zajmujących. Pokoje chłopców odznaczają się surowszym wystrojem, niż pokoje dziewcząt.

Dowód: akta kontroli str. 5

Podsumowując należy stwierdzić, że w zakresie kontrolowanych zagadnień, zarzuty przywołane w anonimie w obszarze braku pomocy specjalistycznej potwierdziły się. Prawdopodobnie niedobory kadrowe w tym względzie w znacznym stopniu utrudniają właściwe zabezpieczenie wychowanków w odpowiedni rodzaj pomocy i mogą mieć również wpływ na coraz większy stopień ich demoralizacji. W związku z tym zatrudnienie pedagoga tylko w wymiarze pół etatu, nie zapewnia pomocy na należytych poziomie. Wskazane jest niezwłoczne wzmocnienie opieki w tym zakresie.

Stwierdzono również nieprawidłowość w obszarze dokumentacji pedagoga, która również nie odzwierciedla jego pracy.

Stwierdzone podczas kontroli nieprawidłowości:

1. Niewystarczająca pomoc specjalistyczna przy wielu problemach wychowawczych.
2. Arkusze badań i obserwacji pedagogicznych nie są wypełniane lub są wypełniane sporadycznie.
3. Karty udziału w zajęciach prowadzonych przez pedagoga nie są prowadzone, nawet w przypadku dzieci, które takich zajęć wymagają.
4. Podopieczni przebywający w MOW lub MOS, podczas powrotów do Placówki w związku z przepustkami, nie mają swojego stałego miejsca.

W związku z powyższym wydaje się zalecenia pokontrolne:

1. Należy zapewnić wychowankom pomoc terapeutyczną.

Podstawa prawna: art. 93 ust. 4 pkt 6 ustawy o wspieraniu rodziny i systemu pieczy zastępczej (Dz. U. 2015, poz. 332 j.t.) i § 18 ust. 1 pkt 5 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 22 grudnia 2011 r. (Dz. U. Nr 292, poz.1720).

Termin realizacji: na bieżąco

2. Należy dokumentować pracę specjalistów zatrudnionych w Placówce, w tym systematycznie uzupełniać arkusze badań i obserwacji oraz karty udziału w zajęciach prowadzonych przez pedagoga.

Podstawa prawna: § 17 ust. 3 i 4 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 22 grudnia 2011 r. (Dz. U. Nr 292, poz.1720).

Termin realizacji: na bieżąco

3. Wychowankom przebywającym w MOW lub MOS należy zapewnić w Placówce stałe miejsce do spania i przechowywania rzeczy osobistych.

Podstawa prawna: § 13 ust. 2 pkt 1, § 18 ust. 3 pkt 1 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 22 grudnia 2011 r. (Dz. U. Nr 292, poz.1720).

Termin realizacji: na bieżąco

Pouczenie:

Zgodnie z art. 52 ust. 5 ustawy z dnia 15 lipca 2011 r. o kontroli w administracji rządowej (Dz. U. Nr 185, poz. 1092), kierownik jednostki kontrolowanej w terminie 3 dni roboczych od dnia otrzymania sprawozdania ma prawo przedstawić do niego stanowisko, nie wstrzymuje to jednak realizacji ustaleń kontroli.

Z up. WOJEWODY DOLNOŚLĄSKIEGO

Marta Karosińska
DYREKTOR WYDZIAŁU
Polityki Społecznej

